FREDNINGSNÆVNET FOR SYDJYLLAND, NORDLIG DEL

sydjyllandnord@fredningsnaevn.dk
fredningsnaevn.dk/fredningsnaevnene/sydjylland-nordlig-del/
c/o Retten i Kolding, Kolding Åpark 11, 6000 Kolding

Den 13. november 2026

Sagsnr. FN-SJN-19-2026 – forslag om fredning af Nørholm Vildmark, Varde Kommune, rejst af Danmarks Naturfredningsforening og Varde Kommune

Referat af offentligt møde

Fredningsnævnet afholdt offentligt møde om fredningsforslaget **onsdag den 11. november 2026 kl. 10.00** på Nørholm Gods, hovedbygningen, Stokkebrovej 1, 6800 Varde.

Nævnet var i besiddelse af

- Danmarks Naturfredningsforening og Varde Kommunes fredningsforslag med bilag 1-4, herunder lodsejer- og matrikelfortegnelse og kortbilag 1
- Offentlig bekendtgørelse af sagens rejsning og mødeindkaldelse af 8. september 2026 (nævnets hjemmeside og Statstidende)
- Mødeindbydelse af 27. august 2026

Som nævnsmedlemmer deltog Henrik Gjørup (formand), Flemming Davidsen og Mikkel Berggreen Schmidt.

Desuden deltog for

- Danmarks Naturfredningsforening (DN): Birgitte Bang Ingrisch for DN, centralt, samt Merete Vigen Hansen, Bent Jakobsen og Kristina Sandholt for DN Varde
- Varde Kommune: Kommunalbestyrelsesmedlem og næstformand for Teknik- og Miljøudvalget Preben Friis-Hauge, jurist Mette E. Lauridsen, chef for Teknik og Miljø Klaus Bertram Fries og biolog Peter Witt
- Styrelsen for Grøn Arealomlægning og Vandmiljø (SGAV): AC-tekniker Ida Kirstine Søkilde Jelnes
- lodsejer, Nørholm Gods A/S (Hempel Fonden): Vildmarkschef Thor Hjarsen, naturforvalter Anna Johanne Sünksen og administrator Helene Braüner Bisgaard

Der var ikke mødt andre interesserede.

Fredningsnævnets formand bød velkommen og orienterede om forløbet af det offentlige møde og den efterfølgende sagsbehandling. Det blev, som i den offentlige bekendtgørelse, understreget, at når fredningsforslaget er bekendtgjort, må der ikke foretages noget, der strider mod de foreslåede bestemmelser. Der kan derimod søges dispensation.

Det blev konstateret, at der er sket lovmæssig bekendtgørelse af fredningsforslaget og lovmæssig indkaldelse af lodsejer, myndigheder og interesseorganisationer, der kan påklage en afgørelse.

Danmarks Naturfredningsforening og Varde Kommune præsenterede fredningsforslaget med slideshowpræsentation, herunder forhistorien og baggrunden for, at der nu er rejst fredningssag samt fredningsformålet og -bestemmelserne. Der henvises til det, der fremgår af fredningsforslaget med bilag.

Birgitte Bang Ingrisch oplyste herunder supplerende, at de 346 ha arealmæssigt omfatter præcist den eksisterende fredning fra 1913. Fokus er, at heden vokser til under forskernes bevågenhed og bliver til skov. Forskerne vil gerne, så længe de kan forske i området, at biodiversiteten øges ved bl.a. afgræsning. Forslaget er helt i overensstemmelse med NBL § 1, handlingsplanen fra 2013, den eksisterende Natura 2000-beskyttelse og den kommende biodiversitetslovgivning. Forskerne har brug for indre frahegninger på højst 20 ha, og således mere end de foreslåede 10 ha, jf. fredningsbestemmelsernes § 6, stk. 6, hvilket sagsrejserne er indforstået med.

Efter gennemgangen var der mulighed for at stille spørgsmål og kommentere fredningsforslaget.

Fredningsnævnets formand redegjorde for, at nævnet ved mail af 27. august 2026 til Justitsministeriet bl.a. har opfordret ministeriet til at overveje og tilkendegive overfor fredningsnævnet, hvordan man kan medvirke til, at 1913-servitutten, der fortsat udgør en privatretligt stiftet rettighed over ejendommen, eventuelt kan aflyses.

Lodsejers repræsentanter oplyste, at man bifalder forslaget og understøtter biodiversitet og forskningen. Man har allerede nu et samarbejde med forskerne og formidler viden og erfaring til andre fagfolk og til almindeligt publikum. Lodsejer/Hempel Fonden fik fokus på natur for 3 ½ år siden og ejer i dag ca. 2.600 ha i Danmark fordelt på fire områder - Molslaboratoriet, Saksfjed Vildmark, Asnæs Vildmark og Nørholm Vildmark - der allerede nu har et stort naturindhold, der skal udvikles yderligere; bl.a. skal markarealer naturgenoprettes. På Nørholm Gods er man begyndt at lave planer og arbejder også med genopretning af lodsejers arealer nord for Vardevej, hvor der også skal være friluftsliv og formidling med bl.a. ”safariture”. Heden skal begrænses med uorganiseret friluftsliv. Der er også iværksat et skoleprogram.

Lodsejer er i tæt dialog med forskerne og har herunder finansieret Institut for Geovidenskab og Naturforvaltnings (Københavns Universitet) forskningsindsats i 2026, der danner baseline for kommende introduktion af naturlige processer. Forskerne har ikke bestemt sig for antallet af afhegninger, men samlet er 20 ha nok fint, men også grænsen; det giver højest mulige fleksibilitet.

SGAV’s repræsentant meddelte, at det er hensigtsmæssigt at frede området aht. fremme af biodiversiteten ved bl.a. afgræsning. SGAV’s vurdering er, at deklarationen fra 1913 ikke indstifter en offentligretlig fredning efter naturbeskyttelsesloven, og den er derfor fjernet fra GIS. SGAV vil senere fremkomme med nærmere tekniske bemærkninger.

Mødedeltagerne havde ikke yderligere mundtlige bemærkninger til fredningsforslaget.

Formanden fastsatte frist for indsendelse af skriftlige bemærkninger, herunder indsigelser imod eller ændringsforslag til fredningsforslaget, til nævnet **den 9. december 2026 kl. 24.**

Kl. 10.55 sluttede det offentlige møde, idet sagen blev udsat på nævnets besigtigelse af arealerne.

Kl. 11.10 påbegyndtes **besigtigelse** i området ved kørsel i biler fra godsets hovedbygning ad Stokkebrovej og tilbage og derefter sydpå ad Nørholm Hedevej med parkering og gang ad tilgroet vej/sti mod vest.

De tidligere mødte deltog på nær Preben Friis-Hauge.

Under besigtigelsen oplyste lodsejers repræsentanter bl.a., at man ønsker at indhegne hele området med to- eller tre-trådet hegn på robiniepæle, som vildtet kan passere frit. Ved vejenes udmundinger etableres færiste. Hegn m.v. planlægges opsat i vinteren 2027/2028, så arbejdet er færdigt i foråret 2028. Lodsejer ønsker at udsætte dels halvvilde heste, dels taurus-kvæg, der af natur er fredelige og undgår mennesker. Man forventer, at især kvæget vil presse hedens fyrretræer markant. Lodsejer finder, at det tilgroede krat har en værdi i sig selv, men tilgroningen skal holdes i ave.

Energinet ejer de højspændingskabler på master, der er ført gennem heden i nord-sydgående retning og har meddelt, at man i 2029 vil fjerne kabler og master og *ikke* erstatte dem med jordkabler. Fredningsbestemmelserne bør indeholde tilladelse til, at ledninger m.v. fjernes, og nævnet vil kontakte Energinet om fredningsforslaget.

Kl. 12.15 sluttede besigtigelsen ved de to sydvestligst beliggende fortidsminder/gravhøje indenfor den foreslåede fredningsgrænse.

Henrik Gjørup